
se prosječno kretala od 100—200 perpera. Rok vraćanja duga mogao je biti i nekoliko godina, ali je prosječan rok bio od jednog do šest mjeseci.

U kreditnoj ispravi određene su zatezne kamate, penali za nevratanje duga u određenom roku. Ti su penali do polovine XV. stoljeća iznosili 20%, a kasnije su smanjeni na 10%. Dubrovačka je kreditna isprava zastarijevala za 30 godina, ali ako je vjerovnik prije isteka roka predočio knezu i njegovim sucima neplaćenu kreditnu ispravu, ona je ponovno bila registrirana i tako je produžavala važnost za još 30 godina.

U trećem poglavlju, najvažnijem za ekonomsku povijest srednjovjekovnog Dubrovnika, autor govori o opsegu i vrijednosti kreditne trgovine od 1282. do 1500. godine. U četvrtom, posljednjem, poglavlju riječ je o tekstilnim

proizvodima u dubrovačkoj kreditnoj trgovini. Preko 30 vrsta robe bilo je predmetom kreditne trgovine dok se autor osvrće samo na tekstilne proizvode jer su mu izvori pružali kontinuirane i specificirane podatke o moćnoj dubrovačkoj suknarskoj manufakturi XV. stoljeća. Tu se detaljno govori, na temelju podataka iz zadužnica, o kvaliteti dubrovačkog sukna, dužinama peča (bala), težini i cijeni, o bojama sukna, o dubrovačkoj raši, o količinama izvezenog sukna na balkansko tržište, o stranim suknama i njihovim cijenama.

Velika je zasluga dra Voje što je prvi sistematski razradio problem dubrovačke kreditne trgovine u srednjem vijeku, problem koji nije važan samo za ekonomsku povijest Dubrovnika već i za odnose sa susjednim balkanskim zemljama i velikim dijelom Mediterana.

Ilija Mitić

BOGUMIL HRABAK, IZVOZ ŽITARICA IZ OSMANLIJSKOG CARSTVA U XIV, XV I XVI STOLJEĆU. Zajednica naučnih ustanova Kosova. Studije, knj. 20, Priština 1971.

Baveći se dugi niz godina problemom trgovine žitom, autor je napisao ovu knjigu s ciljem da na osnovi vrlo bogate građe dubrovačkog Historijskog arhiva kao i dokumentacije koju su pružili venecijanski i carigradski arhivi prikaže promet poljoprivrednih proizvoda, prije svega bal-

kanskih zemalja Turskog Carstva, do prvih decenija XVII. stoljeća.

Cjelokupno izlaganje o izvozu žita prikazano je u dva osnovna dijela knjige. Prvi obuhvaća razvojne etape izvoza žitarica i mahunarki, dok drugi dio obrađuje problemske aspekte izvoza tih

važnih prehrambenih artikala s područja Turske od XIV. do početka XVII stoljeća.

U prvom dijelu monografije autor iscrpno prikazuje izvoz žitarica iz Anadola i turskih posjeda na balkanskom poluotoku u XIV. stoljeću, kao i minimalni izvoz iz turskih zemalja u prvoj polovini XV. stoljeća. Zatim prelazi na izvoz žita iz zemalja što su ih Turci osvojili u drugoj polovini XV. stoljeća, na razmah žitne trgovine u zemljama pod vlašću Turaka (1506—1537. g.), kao i na izvoz žita iz Turskog Carstva u doba rata i vrlo gladnih godina (1537—1541. g.) Autor u prvom dijelu knjige govori i o svjetskom značenju izvoza žita i mahunarki iz Turske (1541—1569. g.), o prvoj stagnaciji i početnom djelovanju tzv. revolucije cijena, o zastoju u trgovini turskim žitom i o izvozu iz jadranskih posjeda (sjeverne Albanije) Otomanskog Carstva (1569—1590. g.). Na kraju prvog dijela knjige raspravlja se o standardizaciji žitne trgovine u Turskoj od strane trgovaca sa Zapada, kao i o žitnoj trgovini na Istoku prema pojavi morejskog žita (1590—1620. g.).

Autor u drugom dijelu knjige obrađuje proizvodnju i trgovinu žita i mahunarki u Evropi; proizvodna područja turskog žita i kupovine zapadnih izvoznika od XIV. do početka XVII. stoljeća. Nadalje autor raspravlja i o pitanju proizvodnje i prometa žitarica i mahunjina u Turskom

Carstvu u navedenom razdoblju, kao i o udjelu žita u ishrani stanovništva tokom XVI. stoljeća, o prodavaocima zrnaste hrane i društvenom aspektu žitne trgovine u turskim područjima, te o kupcima turskog žita i odnosu države i privatnika u žitnoj trgovini. U vezi s dubrovačkom pomorskom trgovinom autor nadalje razmatra pitanje kuda je prevoženo tursko žito na dubrovačkim brodovima, kao i koje su količine izvezene od strane Venecije, Gjenove i Dubrovnika iz Turskog Carstva. Zatim piše o cijenama turskih žita i variva s osobitim obzirom na revoluciju cijena, o organizaciji izvoza žita iz Turske do početka XVII. stoljeća, kao i o brodovima i uvjetima transporta žita na Mediteranu u XV. i XVI. stoljeću, te o evropskim silama i dubrovačkom izvozu turskog žita. Na kraju svoje knjige autor donosi zaključak u kojem iznosi značenje izvoza žita iz Turskog Carstva do početka XVII. stoljeća. Zatim slijede dva sažetka na francuskom i albanskom jeziku te popis osobnih imena, geografskih naziva i stručnih pojmova.

Na osnovi svega iznesenog autor zaključuje da je izvozna žitna trgovina iz Turskog Carstva i poseban udio Dubrovčana u prometu žitima bio značajan ne samo za Levant i Ponent već i za privredni i društveni razvoj gradova izvoznika, u prvom redu Dubrovnika. U XV. i XVI. stoljeću važni izvoznici tih prehrambenih proizvoda iz Turske bili su

Dubrovčani, koji su svojim poslovanjem održavali privredne i političke odnose između balkanskih i turskih zemalja s jedne i zapadne Evrope s druge strane. Trgovačke veze s Turskom posebno su utjecale na mogućnost privrede zapadnoevropskih zemalja jer su jeftine sirovine iz turskih zemalja kao i evropski uvoz u te zemlje, preko trgovine Dubrovčana, Mlečana i drugih, pomogli privrednom razvoju i akumulaciji kapitala zapadnoevropskih država. Na taj su način skupe engleske, flandrijske i talijan-

ske tkanine davane u zamjenu za grčko i albansko žito, pa se time trgovina žitom uklopila u ostalu evropsku trgovinu otvarajući nove putove i mogućnosti.

Ovom je knjigom dra Hrabačka, na veoma iscrpan i znanstven način, osvjetljeno jedno dosada nepoznato područje iz dubrovačke prošlosti i ujedno popunjena osjetna praznina u našoj historiografiji, pa će iz tog razloga korisno poslužiti svima koji se bave proučavanjem dubrovačke prošlosti.

Ilija Mitić

ĐURĐICA PETROVIĆ, DUBROVAČKO ORUŽJE U XIV VEKU. Vojni muzej u Beogradu. Posebna izdanja, knj. V. Beograd 1976.

Poslije nekoliko radova autorice koji su posvećeni oružju, nedavno je izdala knjigu u kojoj je dana zaokružena slika oružja izrađivanog ili upotrebljavanog u Dubrovniku u XIV. stoljeću. Svoju studiju o dubrovačkom oružju podijelila je na dva dijela, tako da prvi, po opsegu mnogo veći, obrađuje tipove i vrste oružja, a drugi, manji govori o važnosti Dubrovnika kao oružarskog centra. Zatim slijede izvori i literatura, te obilne bilješke uz pojedine vrste oružja, ilustracije, kao i opširan sažetak na engleskom jeziku. Na kraju knjige naveden je popis imena, mjesta i stvari.

Na temelju višegodišnjeg rada u dubrovačkom Historijskom

arhivu autorica je tipove i vrste dubrovačkog oružja podijelila, kako je uobičajeno, na napadno, zaštitno i vatreno oružje. Najprije obrađuje napadno, hladno oružje za sječju i bod: mač, prijelazne oblike između mača i bodeža, bodež, sablju, kordu, noževe, te oružje na motki: koplje i palicu — topuz. Slijedi hladno oružje za udar nadaleko: pračka, luk, strijele, tobolci za luk i strijele, samostrijeli (baliste). Zatim dolaze ratne bacačke sprave: veliki tvrđavski samostrijeli — spingarde, trabuki i mangani. Među zaštitnim oružjem spominje se štit, oklop i zaštitni dijelovi za tijelo i glavu. Raspravljajući o vatrenom oružju autorica je prije svega utvrdila da se